

סוף עידן החסינות של הרשתות החברתיות?

החלטה מהפכנית של בתי משפט בארה"ב בנוגע לבטיחות ילדים ברשת

מאת

שירה אחישר* ואלעד גיל**

מבוא

בשנים האחרונות גדלה המודעות במדינות רבות בעולם לנזקים הכבדים שהרשתות החברתיות מסכות למשתמשים בהן, ובמיוחד למחירים הנפשיים של ילדים ובני נוער. בתגובה לכך, מחוקקים ברחבי העולם מתחילים לנקוט צעדים שיחייבו את הרשתות להתנהגות אחראית יותר. כך למשל, ב-2023 עבר בפרלמנט הבריטי חוק הבטיחות ברשת (Online Safety Act) הכולל הגנות מקיפות לקטינים ברשתות החברתיות.¹ ביולי 2025 פרסם הרגולטור באיחוד האירופי הנחיות מפורטות להגנה על קטינים המחייבות את תאגידי הרשתות החברתיות הפועלים במדינות האיחוד.² ההנחיות מאמצות את גישת העיצוב הבטוח (safety by design) על פיה האלגוריתמים עצמם צריכים להיות בטוחים לשימוש לקטינים. מדינות אחרות החלו לאמץ רגולציה מחמירה אף יותר. כך למשל, בדצמבר 2025 נכנס לתוקף באוסטרליה תיקון מרחיק לכת לחוק הבטיחות ברשת שמטרתו לאסור לחלוטין על השימוש ברשתות חברתיות מתחת לגיל 16. איסורים דומים נידונים בבתי מחוקקים במדינות נוספות, דוגמת פולין, ספרד, צרפת, דנמרק ואוסטריה.³ בעוד שמדינות רבות מאמצות רגולציות מחמירות על שימוש קטינים ברשתות חברתיות, ארצות הברית החזיקה לאורך השנים בגישה אנטירגולטורית ביחס לרשתות חברתיות.⁴ ארצות הברית, לשיטתה, דוגלת בהגנה חזקה על חופש הביטוי, המתבטאת בהגבלות חזקות על יכולתה של המדינה לפקח על התבטאויות ציבוריות, וביצירת מדיניות רגולטורית מתירנית שתאפשר לפלטפורמות האינטרנט (האמריקאיות ברובן) להיות מנוע לצמיחה כלכלית, גם במחיר מסוים של פגיעה בבטיחות המשתמשים. המודל מעוגן בסעיף 230 ל-Communications Decency Act (CDA) שנחקק בשנת 1996, הכולל שני

* פוסט-דוקטורנטית לאתיקה בינה מלאכותית באוניברסיטת חיפה, CPNSS Research Associate ב-LSE וחוקרת במכון תכלית.

** עמית בכיר וראש המחקר במכון תכלית.

1 Michael Savage, *Tech Giants Told UK Online Safety Laws 'Not Up for Negotiation'*, GUARDIAN (Jan. 11, 2025), <https://perma.cc/W74M-EBAZ>.

2 European Commission Guidelines on Protection of Minors Under the Digital Services Act, TAYLOR WESSING (July 29, 2025), <https://perma.cc/888W-8UMA>.

3 Barbara Erling, *Polish Ruling Party Plans Social-Media Ban for Children Under 15*, REUTERS (Feb. 27, 2026), <https://www.reuters.com/business/media-telecom/poland-plans-social-media-ban-children-under-15-bloomberg-news-reports-2026-02-27/>.

Tiffany Wertheimer, *Spain Announces Plans to Ban Social Media for Under-16s*, BBC NEWS (Feb. 3, 2026), <https://perma.cc/DZ58-7R2S>.

4 141 Cong. Rec. 22044-45 (1995) (דבריו של נציג בית הנבחרים ויוזם החוק כריס קוקס).

סוגים של חסינות משפטית: על פי הסוג הראשון,⁵ ספקיות שירותים מקוונים לא יהיו אחראיות לתוכן שמיוצר על ידי משתמשים, גם אם הוא מגונה או מזיק. על פי הסוג השני, ספקיות לא יהיו אחראיות להחלטה להסיר תוכן של משתמשים כל עוד פעלו בתום לב להגבלת תפוצה של תוכן שנחשב בעיניהן כמזיק, אפילו אם הוא חוקי.⁶ ביחד, שני חלקי הסעיף פוטרים את הספקיות מחבות משפטית להסרה של תוכן שהייתה עשויה להיות בעלת אפקט מצנן על חופש הביטוי, אך מותירים בידיהן שיקול דעת רחב. מבנה זה משקף את התפיסה האמריקנית המעדיפה הסדרה עצמית של השוק על פני רגולציה ממשלתית. בתי המשפט בארצות הברית אימצו פרשנות מרחיבה לשני חלקיו של סעיף 230, המעניק חסינות רחבה לפלטפורמות המפרסמות תוכן של צדדים שלישיים. נטען כי הטלת אחריות לתוכן כזה על הפלטפורמות תהיה בעלת אפקט מצנן לחופש הביטוי, שכן היא תגרור סינון יתר של תוכן המוגן על ידי התיקון הראשון לחוקה האמריקנית.⁷ בשנים האחרונות ניכרת במיוחד הגישה האנטי-רגולטורית המאפיינת את ארצות הברית, אשר מתבטאת במדיניותו של הנשיא הנוכחי דונלד טראמפ, הדוגל בגישה של שוק חופשי ללא רגולציה על הספקיות הגדולות. לראיה, עם כניסתו לתפקיד הוציא צו נשיאותי (Executive Order) ל"החזרת חופש הביטוי וסיום הצנזורה" בארצות הברית.⁸

ואולם, ייתכן כי גם בארצות הברית מסתמן שינוי במדיניות המשפטית. שתי פסיקות מהפכניות של בתי המשפט בקליפורניה ובניו מקסיקו במרץ האחרון יכולות לבשר על הידוק ההגנה על קטינים ועל הקטנת מרחב החסינות שמקנה סעיף 230. ברשימה זו נסביר את השינוי שחל בפסיקות האחרונות. לאחר מכן, נטען כי לאור השינויים בעולם, בישראל נחוץ מהלך דרשלי. בשלב הראשון, מוצע כי בתי המשפט בישראל יכירו באחריות תאגידי הרשתות החברתיות לנזקים הנגרמים לקטינים כאשר אלו נובעים מן העיצוב האלגוריתמי של אותן רשתות. רצוי ששינוי זה יתרחש בטווח הזמן המידי. בשלב השני, מוצע כי תתגבש בישראל חקיקה מקיפה המסדירה את אחריות תאגידי הרשתות החברתיות, וכי במרכזה תעמוד גישת העיצוב הבטוח (safety by design).

ההליך נגד החברות מטא ויוטיוב בקליפורניה

במרץ 2026 פסק חבר מושבעים בקליפורניה בעניינה של אישה בת 20 שהעידה שהתמכרה ליוטיוב בגיל שש ולאנסטגרם בגיל תשע.⁹ לטענתה, כשהייתה בת עשר כבר סבלה מדיכאון ופגעה בעצמה כתוצאה מהנזק שההתמכרויות הסבו לה. בגיל 13, היא אובחנה עם חרדה חברתית והפרעת גוף דיסמורפית. הטענות נגד התאגידים כללו התייחסות למאפיינים אלגוריתמיים שנועדו לעודד התמכרות, כמו אפשרות הגלילה האוטומטית. חבר המושבעים קבע כי מטא ויוטיוב אשמות ביצירה מכוונת של עיצוב

5 החוק אינו חל על תוכן המפר את דיני הקניין הרוחני, עבירות פליליות פדרליות, ועבירות סחר מיני. ראו 47 U.S.C. § 230(e).

6 47 U.S.C. § 230(c)(1)–(2).

7 Zeran v. Am. Online, Inc., 129 F.3d 327, 331 (4th Cir. 1997). לביקורת על הפרשנות הרחבה שניתנה לסעיף ראו 89 B.U. L. REV. 61, 116–121 (2009); ראו גם 47 U.S.C. §§ 230(a)(3), (b).

8 John R. Vile, *Trump Executive Order on Restoring Freedom of Speech*, FREE SPEECH CTR. (Apr. 10, 2025), <https://perma.cc/BR6P-4D5F>.

9 עומר כביר "תקדים בארה"ב: מטא ויוטיוב הפסידו ב'משפט ההתמכרות', וזו עשויה להיות רק ההתחלה" כלכליסט (25.3.2026) <https://perma.cc/VK42-6FJX>.

אלגוריתמי ממכר שהוביל לפגיעה בקטינה.¹⁰ נקבע כי מטא ויוטיוב נושאות באחריות לכך, שכן הרשלנות של החברות הללו היוותה גורם מרכזי בפגיעה בקטינה וכי החברות היו מודעות לכך שהעיצוב האלגוריתמי שלהן מזיק לבני נוער. כך, מטא הואשמה בעוולות דיני נזיקין ואחריות המוצר בשל רשלנות בעיצוב הפלטפורמה שלה עקב עיצובה הממכר וכן ברשלנות עקב היעדר ההתראה מפני נזקי המוצר שלה.¹¹ התיק הזה הוא הראשון מבין 1600 תיקים דומים שהובאו בפני בית משפט בקליפורניה נגד מטא, טיק טוק, יוטיוב וסנאפצ'אט.¹²

ההליך נגד מטא בנוי מקסיקו

במקביל להכרעת התיק בקליפורניה פסק חבר מושבעים בנוי מקסיקו בנוגע לתביעה שהגישה המדינה, בה נטען כי מטא מתעדת רווחים על פני בטיחות.¹³ התביעה התבססה על חקירה סמויה בה חוקרים התחזו לקטינים ואספו עדויות על שידול מיני דרך הפלטפורמות של מטא וכן על תגובתה של החברה.¹⁴ נשמעו עדויות בדבר מידע פנימי שהגיע למטא בנוגע לבטיחות קטינים. המושבעים נתבקשו להחליט האם מטא הולכה שולל את משתמשיה בנוגע לבטיחות הפלטפורמות שלה. נטען כי מטא לא התנהלה בשקיפות ביחס למידע שהגיע אליה בנוגע לאכיפת איסור השימוש מתחת לגיל 13 ולשכילות תוכן בנושאי התאבדות קטינים, ולתעדוף אלגוריתמי של תכנים מזיקים. חבר המושבעים קבע כי חברת מטא צריכה לספק פיצויים בשווי של 375 מיליון דולר בשל כך שהטעתה הורים לגבי בטיחות הרשתות החברתיות שלה, בעוד שהמבנה האלגוריתמי מאפשר הגעה קלה של טורפים לקטינים.¹⁵ חבר המושבעים מצא כי מטא הפרה את הוראות חוק הגנת הצרכן של מדינת ניו מקסיקו (ה'Unfair Practices Act') בשל הטעיה מסחרית, שכן ידעה על הסכנות לניצול מיני ופגיעה נפשית בקטינים והסתירה אותן, בעוד שאנשיה סיפקו הצהרות מטעות לגבי בטיחות הפלטפורמות.¹⁶

- 10 P.F. (K.G.M.) v. Meta Platforms, Inc., No. 23SMCV03371, JCCP No. 5255 (Cal. Super. Ct. L.A. Cnty. Mar. 25, 2026) (jury verdict).
- 11 שם; ראו גם (A.L.I. 1998) § 2(b)–(c) Restatement (Third) of Torts: Products Liability.
- 12 ראו כביר, לעיל ה"ש 9.
- 13 State v. Meta Platforms, Inc., No. D-101-CV-2023-02838 (N.M. 1st Jud. Dist. Ct. Mar. 24, 2026) (להלן: עניין ניו מקסיקו) (jury verdict).
- 14 Morgan Lee, *Jury Finds Meta's Platforms Are Harmful to Children in 1st Wave of Social Media Addiction Lawsuits*, PBS NEWSHOUR (Mar. 24, 2026), <https://perma.cc/DS46-QCTQ>; על פי פרסומים פומביים, בתגובתה מטא הכחישה את ההאשמות והאשימה את התובע באיסוף מגמתי של עדויות ובטיעונים לא רלוונטיים. בהצהרה פומבית, מטא טענה כי יש ניסיון להאשים את החברה בהתמודדויות נפשיות של קטינים, אך כי זוהי טענה פשטנית. היא טענה כי הפלטפורמה מציגה לקטינים מידע נוסף על אנשים עמם הם משוחחים ומסננת תוכן בהתאם לדירוג גיל המשמש לסרטים (PG-13). Morgan Lee, *Undercover investigation of Meta heads to trial*, NEWS10 (Feb. 1, 2026), <https://perma.cc/7ZGB-JNF2>.
- 15 Kali Hays, *Meta told to pay \$375m for misleading users over child safety*, BBC (Mar. 25, 2026), <https://perma.cc/XZJ9-8NV3>.
- 16 עניין ניו מקסיקו, לעיל ה"ש 13; ראו גם (N.M. STAT. ANN. §§ 57-12-1 to -26 (2024)).

חשיבות הפסיקות

בשני המקרים הללו ניכר שינוי באופן בו בחנו בתי המשפט את האחריות החלה על תאגידי הרשתות החברתיות. המיקוד בהם היה באחריות התאגידים לאופן בו עיצבו את הפלטפורמות שלהם, עיצוב אשר באופן אקטיבי מקדם תכנים מסוימים ומעודד משתמשים לצרוך אותם, זאת במקום להתמקד רק באחריות להסרה או אי-הסרה של תוכן. מיקוד זה הוביל לקביעה שהחסינות שמקנה סעיף 230 לא מגנה על התאגידים במקרים שנידונו, שכן חסינות זו נוגעת לאחריות להסרה או אי-הסרה של תוכן בלבד. קביעות משפטיות אלה מתווספות למספר מועט של תקדימים בנושא, לרבות קביעה של בית המשפט הפדרלי לערעורים של הסבב השלישי שטיק טוק אינה מוגנת על ידי סעיף 230 מפני האשמה על מות קטין בעקבות אתגר שהאלגוריתמים שלה קידמו.¹⁷ שתי הפסיקות ממרץ 2026 מהוות תקדימים משפטיים חשובים, שצפויים לשמש בעוד אלפי מקרים דומים של תביעות נגד תאגידי הרשתות החברתיות בשל הסבת נזקים לקטינים. סוגיית היחס לאחריות של תאגידי הרשתות החברתיות לנזק שהם מסכים לקטינים טרם הוכרעה בארה"ב. עד כה, המדיניות האמריקאית נחשבה למתירנית במיוחד בזירה הבינלאומית בכל הנוגע לבטיחות ילדים ברשתות החברתיות. עם זאת, אנו עדים לשינוי פרדיגמה שעשוי להוות נקודת מפנה גלובלית ולאליץ את התאגידים הגדולים לבחון מחדש את העיצוב האלגוריתמי שלהם. בנוסף, בעוד שהמחוקק הפדרלי (הקונגרס) נמנע מאימוץ רגולציה מחמירה, חלה תמורה משמעותית ברמת המדינות. בשנה החולפת בלבד, כ-20 מדינות קידמו חקיקה מקומית להגנה על קטינים בשטחן.¹⁸

המצב בישראל: הצורך וההיתכנות לתקדים דומה

כיום, אין בישראל חקיקה מקיפה על רשתות חברתיות ומרחב הרשת נותר פרוץ לשלל פגיעות, בפרט בקטינים. עם זאת, הדין הישראלי הקיים מכיל כלים משפטיים העשויים לבסס אחריות של ספקיות שירותים מקוונים. פקודת הנזיקין מעגנת את עוולת הרשלנות, הדורשת הוכחת חובת זהירות, הפרתה, נזק וקשר סיבתי.¹⁹ ניתן לטעון כי ספקיות הרשתות החברתיות חבות זהירות כלפי משתמשיהן הקטינים, וכי עיצוב אלגוריתמי שהשלכותיו המזיקות על בריאותם הנפשית של קטינים ידועות לספקיות מהווה הפרה של חובה זו. בנוסף, סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, האוסר על עסקה בדרך של הטעיה, עשוי לחול על ספקיות שהסתירו מידע מהותי בדבר הסכנות הטמונות בפלטפורמות שלהן,²⁰ בדומה לעילה שהתקבלה בפסיקה בניו מקסיקו.²¹ יתר על כן, אין בישראל חקיקה ייעודית מקבילה לסעיף 230 בארצות הברית, המשמש להגנה על תאגידי הרשתות החברתיות. בעבר, נדחתה בישראל תביעה נגד פייסבוק בגין איסור לשון הרע על תגובות שפרסמו משתמשים בפלטפורמה. נקבע אז כי החוק אינו

17 Alyssa Lukpat, *Appeals Court Raises Questions over Section 230 Law Giving Social-Media Companies Legal Immunity*, WALL ST. J. (Aug. 28, 2024), <https://perma.cc/8Z28-DZAY>.

18 *Social Media and Children: 2025 Legislation*, NCSL (Oct. 24, 2025), ראו <https://www.ncsl.org/technology-and-communication/social-media-and-children-2025-legislation>.

19 ס' 35–36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].

20 ראו למשל ת"צ (מחוזי חי') 54160-03-23 **פלונית נ' Twitter Inc** (נבו 8.12.2024).

21 עניין **ניו מקסיקו**, לעיל ה"ש 13.

מטיל על החברה אחריות לפרסומי לשון הרע של צדדים שלישיים בה, שכן היא סיפקה פלטפורמה פסיבית לכך.²² אולם הפסיקה המהפכנית בארצות הברית נותנת מענה אף לרוח זו של החקיקה, הרואה בפלטפורמות החברתיות צינור פסיבי להעברת מידע, במיוחד כאשר לתכנון אלגוריתמי מזיק. כאמור, נגד סעיף 230 נטען כי הוא אינו תקף כאשר העיצוב האלגוריתמי עצמו מקדם תוכן מזיק ובכך גורם לנזק. ראוי כי תפיסה דומה של חובת הזהירות של הספקיות תאומץ אף בקרב בתי המשפט בישראל.

על מנת להתמודד עם נזקי הרשתות החברתיות, בשלב ראשון, ראוי כי בתי המשפט יצעדו בעקבות ההתפתחויות בפסיקה האמריקאית. בשנת 2023, בעקבות גל תביעות שהוגשו על ידי 41 מדינות בארצות הברית נגד מטא וחברות נוספות,²³ הוגשה גם בישראל בקשה לתביעה ייצוגית כנגד מטא בגין התוכן הממכר שמונגש לקטינים.²⁴ בבסיס הבקשה עמדו טענות דומות באופיין לטענות שהוצגו בארצות הברית, לרבות הטעיה לפי חוק להגנת הצרכן וכן רשלנות.²⁵ מן הראוי שבבחינתן של תביעות ממין זה, בתי המשפט בישראל יפנימו את התפיסה המשפטית העולה מהפסיקה האמריקאית ויכירו באחריותן של הרשתות החברתיות לנזקים הנובעים מהעיצוב האלגוריתמי שלהן.

פסיקות מסוג זה נחוצות בטווח המידי. בהיעדר אופק לחקיקה בכנסת ולהקשחת עמדות מצד בתי המשפט בישראל, עלולה ישראל להפוך ל"חצר האחורית" הפרוצה של הרשתות החברתיות. הנזקים הכלכליים הנובעים מהתביעות בארצות הברית ומתביעות דומות, אשר להן סללו את הדרך, צפויים לספק תמריצים משמעותיים לרשתות החברתיות לשנות את דפוסי העיצוב האלגוריתמי שלהן באותן מדינות. כתוצאה מכך, הטכנולוגיה המתאימה תהיה קיימת, ותתאפשר גם יישומה בישראל. ואולם, בהיעדר מוטיבציה מספקת, לא מן הנמנע כי הפלטפורמות לא יחזיקו בתמריצים מספקים לנקוט פעולות שעלולות לפגוע בשורת הרווח ביחס לפעילותן בישראל. בנוסף, אף אם בעבר התעורר חשש נוכח היות ישראל שוק קטן התלוי בתאגידי הרשתות החברתיות, השינויים המתחוללים בארצות הברית וברחבי העולם צפויים להוביל לפתיחות גוברת מצד התאגידים, אשר ייאלצו להתאים את מודליהם העסקיים לסטנדרטים המחמירים של מדינות המערב. רצוי כי התאמה זו תכלול גם התייחסות לבטיחות המשתמשים בישראל; אולם ספק רב אם הדבר יתרחש בהיעדר פעילות משפטית או חקיקתית מקבילה בישראל.

עתיד הרגולציה על הרשתות החברתיות בישראל

בעוד שקביעה משפטית דומה לאלו שנקבעו בארצות הברית תהיה חשובה אף בישראל, חשוב לזכור כי אין להסתפק בתביעות נקודתיות לבית המשפט בדיעבד בטענה לנזק שנגרם לקטין זה או אחר. העלאתו של התוכן הזורם ברשתות החברתיות על בסיס יומי, היקפו, מחיקתו, שיתופו והעצמתו האלגוריתמית מתרחשים במהירות שאינה

22 ת"א (מחוזי ת"א) 18-05-54582 גרנות נ' פייסבוק ישראל, פס' 25–29 (נבו 6.4.2021).

23 Arizona v. Meta Platforms, Inc., No. 4:23-cv-05448 (N.D. Cal. filed Oct. 23, 2023).

24 כתב תביעה בת"צ (מחוזי מר') 23-11-7658 רמז נ' Meta Platforms Ireland Limited (נבו 5.11.2023).

ראו גם תביעה נוספת בה נעשה שימוש בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א–1981.

כתב תביעה בת"צ (מחוזי מר') 60988-01-24 ביטון נ' TikTok Pte. Ltd (נבו 9.2.2025).

תביעה זו עוסקת בטענה שטיק טוק מפרה זכויות ילדים מתחת לגיל 13 משום שהיא מאפשרת להם

להירשם לאפליקציה ולהשתמש בה, למרות שלפי תנאי השימוש הכניסה מותרת מגיל 13 בלבד.

נטען שטיק טוק חושפת את המשתמשים לתכנים שונים שאינם מיועדים להם ועלולים לגרום להם

נזק.

25 עניין רמז, לעיל ה"ש 24, בפס' 127–137.

מתיישבת עם סדרי הזמן של ההליך השיפוטי. על כן אכיפה שיפוטית תגובתית, המחייבת הוכחת נזק פרטני לתובע ספציפי, אינה כלי מספק להתמודדות עם פגיעות בהיקף כזה. בתי המשפט יכולים לסייע לנפגעים בדיעבד, אך אינם מסוגלים לפקח בזמן אמת על זרימת תוכן מזיק ולמנוע את התרחשותו. על כן, אכיפה שיפוטית בלבד אינה מענה מספק, ויש צורך במנגנוני הסדרה מקדימים המוטלים על הספקיות עצמן. בעידן שבו היקפי השיח ועוצמת החשיפה הם חסרי תקדים בהשוואה לעידן הטרום-דיגיטלי, נדרשת אף אסטרטגיה של מניעה מראש על ידי חקיקה מקיפה המחייבת את התאגידים לאמץ עיצוב אלגוריתמי הולם.

אמנם, התערבות משפטית והטלת קנסות משמעותיים כפי שנעשה בארצות הברית, יכולים להוות תמריץ משמעותי לחברות לשנות בעצמן את העיצוב האלגוריתמי על מנת למנוע הישנות של קנסות דומים. אולם, היתלות בתמריץ כלכלי מעין זה אינה מבטיחה כי תאגידי הרשתות יעצבו את הפלטפורמות באופן הרצוי. ראשית, קיים אף תמריץ כלכלי נגדי. כך למשל, התאגידים מרוויחים מיצירת אלגוריתמים ממכרים, המגדילים את זמן הצפייה בתוכן שיווקי. אם היכולת להוכיח נזקים עבור אנשים אינדיווידואליים בישראל לא תוביל לעלויות כלכליות משמעותיות מספיק, יעדיפו החברות לספוג את הנזק הכלכלי ולא לשנות את העיצוב האלגוריתמי המזיק. לחלופין, קנסות חמורים על נזקים הנובעים מתוכן מסוים עשויים לגרור הסרה רבה מדי של תוכן. חקיקה מקיפה בנושא יכולה להסדיר באופן ישיר את המציאות הרצויה.

מעבר להתמודדות עם מאפיינים ממכרים של תוכן ויכולת מוגברת לניצול מיני של קטינים, קיימות מטרות נוספות של עיצוב אלגוריתמי שעל חקיקה מקיפה לקחת בחשבון. אלו כוללות, בין היתר, את הגברת היכולת של משתמשים קטינים להבין את כללי השימוש ושיפור יכולתם לדווח על תוכן בלתי הולם. בנוסף, הן כוללות את החובה להעצים את אותם קטינים על ידי מתן כלים בידיהם לעצב את המידע שאליו הם נחשפים, דוגמת ההודעות אותן הם מקבלים. כלים כאלו יסייעו לקטינים להימנע מתוכן המוביל לנזק עצמי, דיכאון וחרדה. חשוב אף להגביל את השימוש במידע אישי של הקטינים על מנת לספק להם תוכן שיווקי.

על כן, בטווח הארוך יותר, חשוב כי תקודם בישראל חקיקה מקיפה המגנה על קטינים מפני נזקי הרשתות החברתיות, בדומה לחקיקה שקודמה במדינות רבות בעולם, ובפרט באיחוד האירופי ובממלכה המאוחדת.

עיקרון מנחה לחקיקה בישראל: אימוץ גישת העיצוב הבטוח

גישת העיצוב הבטוח (Safety by design) היא גישה על פיה תאגידי הרשתות החברתיות נדרשים לדאוג לא רק באופן נקודתי להסרה של תוכן כזה או אחר, אלא לכך שהעיצוב האלגוריתמי שלהם עצמו בנוי באופן שמנגיש תוכן בצורה שאינה מזיקה, ובפרט לקטינים. הפסיקה האמריקאית מבססת הכרה שיפוטית בכך שהעיצוב האלגוריתמי עצמו, ולא רק תוכן שפרסמו משתמשים, מהווה מקור עצמאי של נזק לקטינים. נזק זה בא לידי ביטוי הן בעיצוב ממכר המכוון להגברת השימוש, והן בעיצוב המקל על חשיפתם של קטינים להטרדה ולניצול מיני. מכאן נגזרת גם המסקנה כי סעיף 230 אינו מעניק לספקיות חסינות בגין נזקים הנובעים מבחירות עיצוביות אלה. בישראל, ראוי שבתי המשפט יאמצו תפיסה דומה: הספקיות אינן צינורות פסיביים להעברת תוכן, אלא גורמים פעילים המעצבים את חוויית המשתמש באמצעות אלגוריתמים. מכאן נובעת לא רק אחריות לנזק

מסוים הנגרם לפרט זה או אחר, אלא גם חובה מהותית לעצב את האלגוריתמים באופן בטוח.

גישת העיצוב הבטוח מתבטאת בעיצוב שנועד למנוע תופעות מזיקות מראש במקום לטפל בדיעבד בנזקים חברתיים.²⁶ גישה זו כוללת, בין היתר:

- עיצוב אלגוריתמי מותאם גיל, לרבות הפחתת המלצות של תוכן מזיק והימנעות מעיצוב בעל אופי ממכר או מניפולטיבי עבור קטינים.
- מחויבויות שקיפות מורחבות, לרבות הסברים לגבי אופן הגשת תלונה ובניית מערכות המלצה המונגשות ומותאמות לגיל המשתמשים.
- העצמת משתמשים מורחבת ומותאמת לגיל, כאשר ההגדרות שהוסדרו כברירת המחדל של קטינים נועדו להקטין חשיפה להשפעות מזיקות. אלו כוללות חשבון שמוגדר מראש כפרטי ויכולת לחסום משתמשים או הודעות.

גישה זו מהווה עיקרון מנחה בהנחיות שניתנו לתאגידי הרשתות החברתיות גם באיחוד האירופי וגם בממלכה המאוחדת. חוק הבטיחות ברשת שעבר בממלכה המאוחדת כולל הגנות מקיפות לקטינים ברשתות החברתיות. בבסיס המוטיבציה לחוק עמדו מקרים כמו המקרה של מולי ראסל, צעירה בת 17 שהתאבדה בעקבות תוכן מזיק שראתה ברשתות.²⁷ בהנחיות הרגולטור לעמידה בדרישות החוק הודגש הצורך בעיצוב בטוח.²⁸ בין היתר, הוטל על הספקיות להשתמש בעיצוב אלגוריתמי על מנת לצמצם את החשיפה של קטינים למגוון סוגי תוכן מזיק. בנוסף, עבור פלטפורמות רלוונטיות שבהן יש סיכון גבוה לפגיעה בקטינים, ממליץ החוק על מתן אפשרות לחסום משתמשים וכן למנוע מהם את היכולת להגיב ולהעיר לתכנים.²⁹ כמו כן, בממלכה המאוחדת חל גם קוד הילדים מ־2020 (ה־UK's Children's Code), הכולל הנחיות לתאגידי הרשתות החברתיות לשירותים המוצעים באינטרנט שבהם סביר שמשתמשים קטינים.³⁰ הקוד דורש שמרחבים אלו יעוצבו באופן שתואם את האינטרסים של קטינים, לרבות בריאותם הנפשית והפיזית.³¹ על פיו, על קטינים ליהנות מהגדרות ברירת מחדל המציעות את רמת הפרטיות הגבוהה ביותר, אלא אם יש סיבה לחרוג מכך לטובת הקטין. הגדרות אלו כוללות הימנעות מפרסום מכוון משתמשים (Targeted Advertising) ומעיצוב שנועד להאריך את משך השהייה בפלטפורמה.³² על הגופים להציג את מדיניות הפרטיות ומחיקת מידע באופן שמוותאם לגיל המשתמשים, ועליהם להימנע מ"דפוסים אפלים" (Dark Patterns) שדוחפים (Nudging) קטינים לבחור בהפחתת פרטיותם. לקוד זה היו מספר הצלחות מאז החלתו. כך למשל, בעקבותיו יוטיוב הפכה את שמות המשתמשים של

26 Dep't for Science, Innovation and Tech. & Dep't for Digit., Culture, Media & Sport, *Principles of Safer Online Platform Design*, GOV.UK (June 29, 2021), <https://perma.cc/2QJT-WBUU>.

27 ראו Savage, לעיל ה"ש 1.

28 הנחיות אלו ניתנו במסגרת קוד שימוש. קוד שימוש הוא מסמך רגולטורי מנחה, המתרגם את חובות הזהירות הכלליות הקבועות בחוק לפרקטיקות אופרטיביות וברורות עבור פלטפורמות דיגיטליות. Ofcom, *Draft Protection of Children Code of Practice for User-to-User Services*, (Apr. 24, 2025), <https://perma.cc/2T44-855Y>.

29 שם, בעמ' 47–52, 64–66.

30 מעמדו של הקוד הוא סטטוטורי, כך שבית המשפט מחויב להתחשב בו. ראו *Children's Code Guidance and Resources*, ICO, <https://perma.cc/2WAW-F9KD> (last visited July 22, 2026).

31 *ICO's Children's Code Applies from Today – What You Need to Know*, EVERSHEDS & SUTHERLAND (Sep. 2, 2021), <https://perma.cc/5R8U-Y82G>.

32 שם.

קטינים לפרטיים כברירת מחדל, וכיבתה את מנגנון ההפעלה האוטומטית שמעודד שימוש ממושך יותר בפלטפורמה.³³ בדומה לכך, אינסטגרם הודיעה כי כל חשבון שנוצר על ידי קטין יוגדר כפרטי כברירת מחדל, ומבוגרים לא יוכלו לשלוח אליו הודעות אלא אם הם עוקבים אחריו. טיק טוק הכריזה כי לא תאפשר בחשבונות קטינים הודעות דחיפה בשעות הערב והלילה.

גם בחוק השירותים הדיגיטליים (Digital Services Act) שעבר באיחוד האירופי קיימות מספר התייחסויות לחובות התאגידים בנוגע לקטינים. כך, סעיף 28 לחוק מטיל על תאגידים הנגישים לקטינים את החובה להבטיח אמצעים פרופורציונליים לשמירה על פרטיותם וביטחונם. ביולי 2025 פרסם הרגולטור (ה־European Commission) הנחיות מפורטות להגנה על קטינים אליהן מכונה ה־DSA.³⁴ ההנחיות מאמצות את גישת העיצוב הבטוח, כאשר האלגוריתמים עצמם צריכים להיות בטוחים לשימוש עבור קטינים. מפורטות בדו"ח הצעות לפלטפורמות כיצד לעמוד במחויבויות אלה. אלו כוללות, בין היתר, הגדרת ברירת מחדל בה חשבונות קטינים הם פרטיים, שינוי מערכות ההמלצה בפלטפורמות כך שההמלצות לתכנים מסוכנים לקטינים יופחתו, העצמת קטינים באמצעות הגברת שליטתם במידע אליו הם נחשפים, ובפרט, מתן היכולת לחסום או להשתיק (Mute) משתמשים ספציפיים והפחתת העיצוב המוביל לשימוש יתר בפלטפורמות, כגון התראות (Push Notifications), גלילה (Scrolling) בלתי נגמרת במהלכה תמיד מתחדש התוכן או הפעלה אוטומטית של סרטונים. ההנחיות המפורטות הללו מצביעות על תפיסה דומה לחוק הבטיחות ברשת הבריטי, לפיה יש צורך בהחמרת הרגולציה בנושא קטינים. בפרט, ניכר כי החקיקה בשניהם דוגלת בעיצוב בטוח המותאם לקטינים.³⁵

בטווח הארוך, גם בישראל יש לקדם חקיקה שתאמץ את שיטת העיצוב הבטוח. עיצוב כזה מחזיר את השליטה לידיהם של הקטינים והאפוסטרופסים שלהם, על ידי שיפור יכולתם לשלוט בתוכן אליו הם נחשפים והגנה עליהם מפני התמכרות ומניפולציה. כשם שהמחוקק הגביל את גישתם של קטינים לאלכוהול ולטבק בשל אופיים הממכר, ראוי שהוא יגן על קטינים אף מהאופי הממכר של רשתות חברתיות, המתוכננות במכוון כדי לייצר תלות בקרב משתמשיהם הצעירים.

נשים לב כי שיטת העיצוב הבטוח, הכוללת הגברת שקיפות, העצמת משתמשים ושינוי דפוסים ממכרים בעיצוב האלגוריתמי, לא דורשת להסיר תוכן חוקי ובכך לצנזר אותו. במקום זאת, שיטה זו מעניקה למשתמשים מידע ושליטה מוגברת על התוכן אליו הם נחשפים. בנוסף, היא מטילה מגבלות על קידום אקטיבי של תוכן מזיק ועיצוב המקטין את שליטת המשתמשים. אלו שמים את הדגש על הגדלת חופש הבחירה של משתמשים במקום על הגבלת חופש הביטוי שלהם. בכך, שיטה זו יוצרת מתח מצומצם משמעותית עם הזכות לחופש הביטוי, בהשוואה למודל המבוסס על הסרת תוכן. זאת ועוד, קיים חשש שהסכנה שלא לעמוד בתנאי החוק תעודד את התאגידים להסיר יותר תוכן מהנדרש, ובכך תהיה בעלת אפקט מצנן על חופש הביטוי. אולם במקרה של חקיקה ייעודית בנושא, קל יותר למנוע זאת מאשר ללא קיום של חקיקה כזאת. בפרט, ניתן לאזן כל דרישה להפחתת הנראות של תכנים מסוימים עם דרישה לפעול באופן פרופורציונלי לנזק הצפוי, תוך התחשבות בחופש הביטוי של המשתמשים. ניסוחים ברוח זו מצויים בחקיקה

Théophile Lenoir, *Struggling to Protect Minors on Social Media*, CEPA (Apr. 13, 2023), <https://perma.cc/3WGC-UL6S>, 33

ראו *European Commission Guidelines*, לעיל ה"ש 2, 34

The Digital Services Act (DSA) Explained – What Online Platforms Should Do to Keep Kids and Teens Safe Online, EUR. COMM'N (Oct. 10, 2025), <https://perma.cc/L3TT-WF4R>, 35

האירופית, ובפרט בחוק השירותים הדיגיטליים.³⁶ בנוסף, ניתן לשים את עיקר המגבלות על תאגידים גדולים במיוחד, שעבורם העלות הכלכלית לא תהווה חסם להתפתחות הטכנולוגית.³⁷ לבסוף, יש לזכור כי בעבור תאגידים בינלאומיים גדולים, דוגמת מטא ו־X, השוק הישראלי הוא שוק קטן. על מנת שחברות אלו יבחרו לעמוד בתנאי החקיקה ולא להפסיק לספק את מוצריהן בישראל, יש לוודא כי החקיקה מותירה את פעולתן של הרשתות החברתיות בישראל משתלמת כלכלית. על מנת לעשות זאת, מומלץ להישען במידה רבה על החקיקה הקיימת באירופה ובבריטניה, אשר בשל קיומה, אינה דורשת פיתוחים טכנולוגיים יקרים.

בהיעדר חקיקה ייעודית להגנה מנזקי הרשתות החברתיות, צפויה ישראל להפוך למקום בו חברות הטכנולוגיה פטורות מסטנדרטים של הגנה על קטינים המיושמים במדינות אחרות במערב. התאמת המסגרת החקיקתית הישראלית למגמות אלה היא הכרחית לשמירה על שלום הציבור ועל זכויות קטינים במרחב הדיגיטלי. עד כה פיגרה ישראל מאחור בכל הקשור לחקיקה המגנה על קטינים ברשתות החברתיות, אולם הבשילה העת לשנות זאת.

36 ראו למשל הסבר על ניסוח ס' 28 לחוק השירותים הדיגיטליים האירופי (DSA). Regulation 2022/2065, of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and Amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act), art. 28, 2022 O.J. (L 277) 1, 60 (EU).

37 ראו למשל את המגבלות שחלות באופן ספציפי על תאגידים גדולים במסגרת חוק השירותים הדיגיטליים האירופי. *The Digital Services Act*, EUR. COMM'N, <https://perma.cc/4D84-TURT> (last visited July 23, 2026).